

**Алматы қ. ҚДБ ШЖҚ «Қалалық
патологоанатомиялық бюро» КМК
Бақылау кеңесінің шешімімен
БЕКІТІЛГЕН
2023 ж. «26» қыркүйек
(№3 хаттама)**

**АЛМАТЫ ҚАЛАСЫ ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ
БАСҚАРМАСЫНЫҢ ШЖҚ "ҚАЛАЛЫҚ ПАТОЛОГОНАТОМИЯЛЫҚ
БЮРО"КМК СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ
БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҒЫ**

Алматы қ., 2023ж.

1. Жалпы ереже

1.1. Алматы қаласы Қоғамдық денсаулық сақтау басқармасының ШЖҚ "Қалалық патологоанатомиялық бюро" КМК қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі осы Нұсқаулық (бұдан әрі мәтін бойынша-нұсқаулық) сыбайлас жемқорлық бағытындағы іс-қимылдарға не жататынын айқындайды, ШЖҚ "Қалалық патологоанатомиялық бюро" КМК (бұдан әрі мәтін бойынша-Бюро) қызметкерлерінің арасында сыбайлас жемқорлық жағдайы туындаған жағдайдағы іс-әреткет тәртібін белгілейді.

1.2. Бұл Нұсқаулық бюроның ішкі нормативтік құжаты болып табылады.

1.3. Бизнес-процестің, осы Нұсқаулықтың иесі бюроның Комплаенс-офицері (бұдан әрі-Комплаенс) болып табылады.

1.4. Осы құжат бюроның барлық құрылымдық бөлімшелері мен лауазымды адамдарының танысуы және қолдануы үшін міндетті болып табылады.

1.5. Осы нұсқаулықта келтірілген талаптар ең аз қажеттілік болып табылады және нақты жағдай үшін толық және/немесе шектеу ретінде қарастырылмауға тиіс.

1.6. Осы Нұсқаулық "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" 2015 жылғы 18 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабына, Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі бекіткен сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарға сәйкес әзірленді.

2. Терминдер

2.1. Осы Нұсқаулықта келесі терминдер мен анықтамалар қолданылған:

1) сыбайлас жемқорлық-жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың мүліктік (мүліктік емес) игіліктерді делдалдар арқылы жеке өзі алу немесе алу мақсатында өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және олармен байланысты мүмкіндіктерді заңсыз пайдалануы және немесе үшінші тұлғалар үшін артықшылықтар, сондай-ақ осы тұлғаларға игіліктер мен артықшылықтар беру арқылы пара беру;

2) мүдделер қақтығысы-жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өздерінің лауазымдық міндеттерін орындамауына және (немесе) тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін;

3) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл-мемлекеттік билік органдарының, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, білім беру ұйымдарының, азаматтық қоғам институттарының, ұйымдар мен жеке тұлғалардың

сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамдарды қылмыстық қудалау және барынша азайту жөніндегі үйлестірілген қызметі;

4) коммерциялық пара беру-коммерциялық немесе өзге де ұйымда басқару функцияларын орындайтын адамға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз беру, сол сияқты оған өзінің қызметтік жағдайын пайдаланғаны үшін, сондай-ақ пара беруді жүзеге асыратын адамның мүддесіне қызмет бойынша жалпы қамқорлығы немесе жол бергені үшін мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету;

5) лауазымды адам-бюрода ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды тұрақты, уақытша не арнайы өкілеттік бойынша орындайтын адам;

6) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық-заңда әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық белгіленген, сыбайлас жемқорлық белгілері бар құқыққа қарсы кінәлі іс-әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік);

7) пара – кез келген нысанда (қаржылық та, қаржылық емес те), тікелей немесе делдалдар арқылы, орналасқан жеріне қарамастан, қызметтің сол нәтижелеріне қатысты әрекет ететін немесе әрекеттен бас тартатын тұлға үшін ынталандырушы ынталандыру немесе сыйақы ретінде қолданыстағы заңнаманы бұза отырып, заңсыз артықшылық ұсыну, уәде беру, беру, қабылдау немесе сұрау салу, ол жауапты;

8) пара алу-ең қауіпті лауазымдық қылмыстардың бірі, әсіресе егер адамдар тобы жасаса немесе бопсалаумен бірге жүрсе, бұл лауазымды адамның заңды немесе заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін артықшылықтар мен пайда алуынан тұрады;

9) пара беру-лауазымды адамды заңды немесе заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) жасауға итермелеуге не берушінің пайдасына, оның ішінде қызмет бойынша жалпы қамқорлығы үшін қандай да бір артықшылықтар беруге, алуға

бағытталған қылмыс;

10) парақорлыққа делдалдық ету-пара алушыға және пара берушіге олардың арасындағы пара алу және беру туралы келісімге қол жеткізуге немесе іске асыруға жәрдемдесу;

11) параны бопсалау – пара берушінің немесе ол өкілдік ететін адамдардың заңды мүдделеріне нұқсан келтіруі мүмкін іс-әрекеттер жасау қатері төнген адамның пара талап етуі не ол пара беруге мәжбүр болатын жағдайларды қасақана жасаудан қорғалатын мүдделер құқығы.

3. Жауапкершілік

3.1. Сәйкестік жауапты:

1) Нұсқаулықтың тиімділігін уақтылы және сапалы мониторингілеу және бағалау;

2) Нұсқаулықтың тиімділігін уақтылы әзірлеу, өзектендіру.

3.2. Бюро қызметкерлері міндетті:

- 1) Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының талаптарын білуге және сақтауға;
- 2) бюро басшылығына, Комплаенске, оның ішінде сенім телефоны арқылы дереу хабарлауға немесе егер оларға жасалған немесе жоспарланып отырған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы белгілі болса, жедел желіге жүгінуге міндетті.

4. Негізгі мақсаттары

4.1. а. Нұсқаулықтың мақсаты Бюродағы сыбайлас жемқорлықты жою болып табылады.

5. Пара туралы түсінік

5.1. А. Қазақстан Республикасында пара алу және беру жөніндегі іс-әрекеттер заңға қайшы келеді және қылмыстық кодекстің қолданысына жатады.

5.2. Параның мәні:

- 1) ақша, оның ішінде валюта, банктік чектер мен бағалы қағаздар, бағалы металдар мен тастардан жасалған бұйымдар, автомашиналар, Тамақ өнімдері, бейнетехника, тұрмыстық аспаптар және басқа да тауарлар, пәтерлер, саяжайлар, қала сыртындағы үйлер, гараждар, жер учаскелері және басқа да жылжымайтын мүлік;
- 2) мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету: емдеу, жөндеу және құрылыс жұмыстары, санаторлық және туристік жолдамалар, шетелге сапарлар, ойын-сауық және басқа да шығыстарды өтеусіз немесе төмендетілген құны бойынша төлеу;
- 3) параның бүркемеленген (жабық) нысаны – жоқ қарызды өтеу, төмен бағамен сатып алынған тауарларға ақы төлеу, тауарларды жоғары бағамен сатып алу, пара алушыға, оның туыстарына, достарына жалақы төлей отырып, жалған еңбек шарттарын жасасу, жеңілдікті несие алу, дәрістер, мақалалар, кітаптар, "кездейсоқ" ұтыстар үшін алымдарды асыра бағалау Казинода қарызды кешіру, жалдау ақысын азайту, несие бойынша пайыздық мөлшерлемені арттыру және т. б.

5.3. Айта кету керек, кейбір сөздер өрнектер мен қимылдарды басқалар пара беру туралы өтініш (кеңес) ретінде қабылдауы мүмкін.

Мұндай өрнектерге мыналар жатады, мысалы:

- 1) мәселені шешу қиын, бірақ мүмкін;
- 2) рахмет сіз нанға жайа алмайсыз;
- 3) келісейік;
- 4) неғұрлым күшті дәлелдер қажет;
- 5) параметрлерді талқылау қажет;
- 6) ал, біз не істейміз. және т. б.

Бюро қызметкерлерімен және азаматтармен, әсіресе шенеуніктердің шешімдері мен іс-әрекеттеріне байланысты белгілі бір тақырыптарды талқылау пара беру туралы өтініш ретінде де қабылдануы мүмкін.

Мұндай тақырыптардың қатарына, мысалы:

- 1) жалақының төмен деңгейі және белгілі бір мұқтаждықтарды іске асыруға ақшалай қаражаттың жетіспеушілігі;
- 2) белгілі бір мүлікті сатып алуға, сол немесе өзге қызметті алуға, туристік сапарға шығуға тілек;
- 3) лауазымды адамның туыстарында жұмыстың болмауы;
- 4) лауазымды тұлғаның балаларының білім беру мекемелеріне түсу қажеттілігі және т. б.

6. Ұсыныс болған жағдайда сіздің әрекеттеріңіз немесе пара алу

6.1. Сыбайлас жемқорлыққа бағытталған ықтимал жағдайлар:

6.1.1. Арандатушылық:

Қызметке жүгінген азаматтар, бөлімшенің қызметін тексеруді жүзеге асыратын лауазымды тұлғалар тарапынан ықтимал арандатушылықтарды болдырмау үшін:

- 1) келушілер орналасқан қызметтік үй-жайларды және жеке заттарды (киім, портфельдер, сөмке және т. б.) қараусыз қалдырмауға
- 2) келуші кеткеннен кейін жұмыс орнында немесе жеке заттарында қандай да бір бөгде заттар табылған жағдайда, ешқандай дербес іс–қимыл жасамай, басшылыққа дереу баяндалсын.

6.1.2. Пара алу:

- 1) пара беру және/немесе коммерциялық пара беру нысанасын қабылдауға дайындық немесе үзілді-кесілді бас тарту ретінде түсіндірілуі мүмкін асығыс мәлімдемелерге жол бермей, өте сақ, сыпайы, сыпайы әрекет ету;
- 2) Сіз ұсынған шарттарды (сомалардың мөлшері, тауарлардың атауы мен қызметтердің сипаты, пара беру мерзімдері мен тәсілдері, коммерциялық пара беру нысаны, мәселелерді шешу реттілігі) мұқият тыңдауға және дәл есте сақтауға міндетті;
- 3) пара беру және/немесе коммерциялық пара беру уақыты мен орны туралы мәселені келесі әңгімеге ауыстыруға тырысыңыз және келесі кездесу үшін сізге таныс орынды ұсыныңыз;
- 4) әңгімеге бастамашы болмаңыз, көбірек "кездесуге жұмыс жасаңыз", сұхбаттасушыға "сөйлеуге" мүмкіндік беріңіз, сізге мүмкіндігінше көп ақпарат беріңіз;
- 5) пара беруге немесе коммерциялық пара беруге келіскен жағдайда Сіздің мәселенізді шешудің кепілдіктері туралы сұраңыз;
- 6) егер сізде диктофон болса, пара және/немесе коммерциялық пара беру туралы ұсынысты (жасырын) жазуға тырысыңыз;
- 7) осы факті туралы жоғары тұрған басшылыққа қызметтік жазба түрінде баяндалсын;
- 8) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл не Комплаенс жөніндегі уәкілетті органға дайындалып жатқан қылмыс туралы жазбаша немесе ауызша хабарламамен жүгінуге құқылы.

6.1.3. Мүдделер қақтығысы:

- 1) мүдделер қақтығысының кез келген мүмкіндігіне мұқият қарау;
- 2) мүдделер қақтығысының туындауының кез келген мүмкіндігіне жол бермеу жөнінде шаралар қабылдауға;
- 3) туындаған мүдделер қақтығысы туралы немесе оның туындау мүмкіндігі туралы Сіз білген бойда өзінің тікелей басшысын жазбаша нысанда хабардар етуге міндетті;
- 4) тікелей басшының келісімі бойынша туындаған мүдделер қақтығысын еңсеру жөнінде шаралар қабылдауға;
- 5) мүдделер қақтығысының тарабы болып табылатын қызметкердің қызметтік жағдайын оны белгіленген тәртіппен қызметтік міндеттерін атқарудан шеттетуге дейін және (немесе) мүдделер қақтығысының туындауына себеп болған пайдадан бас тартуына дейін өзгертуге;
- 6) қызметтік мінез-құлыққа қойылатын талаптарды сақтау және мүдделер қақтығысын реттеу жөніндегі комиссия құруға құқылы.

7. Егер сіз сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресудегі сіздің әрекеттеріңіз

7.1. а. өз қалауыңыз бойынша Комплаенске немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға не жедел желіге ауызша немесе жазбаша өтінішпен жүгіне аласыз.

7.2. в. сыбайлас жемқорлық сипаттағы құқық бұзушылық туралы хабарлау нысандарының бірі анонимді өтініш болып табылады. Бұл жағдайда өтініш беруші анонимділікке байланысты жауап алуға сене алмаса да, ал қылмыс туралы анонимді өтініштің өзі, мұндай өтініште дайындалып жатқан немесе жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы мәліметтер болған жағдайларды қоспағанда, қылмыстық іс қозғауға себеп бола алмайды.

7.3. с. параны бопсалау жағдайында Сіз сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға хабарласып, Сізден пара алу немесе коммерциялық пара алу фактісі туралы өтініш жазуыңыз керек.

7.4. d. сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға жүгінумен қатар, қызметкерлер осы Нұсқаулыққа сәйкес Бюро басшылығын және Комплаенсті хабардар ету жөнінде шаралар қабылдауға тиіс.

7.5. е. сыбайлас жемқорлық қылмыстар мен сыбайлас жемқорлық сипаты белгілері бар жағдайлар анықталған және/немесе оларға тап болған кезде қызметкерлер және/немесе бөлімше басшысы директорға және Комплаенске хабарлауға тиіс. Бұл ретте, қызметкерлер мүмкіндігінше өз жинақтары бойынша дәлелдемелік базаны (куәгерлер, құжаттар, хат-хабарлар, оның ішінде мессенджерлер, аудио және бейне материалдар және т.б. арқылы) ұсынады.

8. Жауапкершілік

8.1. А. осы Нұсқаулықта көзделген талаптар сақталмаған жағдайда, бюро қызметкерлері Қазақстан Республикасының заңнамасына және бюроның ішкі құжаттарына сәйкес жауапты болады.

9. Қорытынды бөлім

9.1. Осы нұсқаулықтың мазмұны бюроның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізілуі тиіс;

9.2. Нұсқаулыққа енгізілетін өзгерістер мен толықтырулар оны бюроның Бақылау кеңесі бекіткен күннен бастап күшіне енеді.